

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

4. De Passione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

quam ego adhibui ad authoritatem Scoti, qui videtur dicere quod ad absolutum in causa sequatur absolutum in effectu, vnum locum ex eodem Scoto 2. dist. 1. quæst. 2. cui videtur meam explicationem applicari non posse: dicit enim, *Cum igitur dicis quod quia causa dat esse, ideo effectus recipit esse, dico quod si intendas per ly quia reduplicatorem relationis in causa, vel aliquam realitatem nouam in causa sine relatione, sine absolutam, propositio falsa est.* Et hinc Mairius infert me non vidisse Doctorem, vel voluisse ipsum eludere.

Sed adhuc Mairius non conuincit tam euidenter quam putat intentum, etiam dum de Authoritate agitur; dico enim Scotum hoc loco intelligi posse de causa vt sic, non de causa creata ac finita, ita vt sensus sit, quod causa vt sic vt causet non indigeat relatione, aut realitate aliqua absoluta, aut respectiva superaddita, quia posset sufficere in aliqua causa absolutum istius causæ; quod certum est, quia Deus potest causare sine vilo superaddito, & consequenter causa vt sic non indiget aliquo superaddito ex natura sua quatenus causa præcise, alias Deus non posset causare sine superaddito, quod est falsum. Sed hinc non sequitur quin causa creata indigeret aliquo superaddito, non quidem absoluto, neque respectivo ex Prædicamento Ad aliquid, sed respectivo ex Prædicamento Actionis.

Sed quia ego ipse fateor Scotum magis fauere sententiæ neganti relationem præuiam, & vt ante dixi, in Commentariis meis ad secundum defendo illam sententiam; Si contra meam sententiam de relatione priore termino aliquid vult differere Mairius, rogo vt, omiſſa authoritate, agat ex ratione & probet non dari tales relationes.

Propono autem ipsi breuiter meam sententiam abstrahendo ab Authoritate. Imprimis assero causam finitam non posse producere effectum, qui possit ab alia causa procedere absque actione in se subiectata, quæ sit respectus extrinsecus adueniens & prior termino, non quidem tempore, sed natura vel origine, ac independens à termino tanquam à priori. Cuius fundamentum est quod non repugnet talis relatio sic prior termino, & quod de facto in diuinis detur talis, verbi gratia paternitas diuina; & quod aliquid præsuppositum termino debeat haberi distinctum à causa & effectu, nihilque aliud potius quam relatio extrinsecus adueniens.

Præterea quia passio realiter distincta ab actione deberet subiectari in effectu qui producit, si daretur talis passio; & quia etiam deberet esse prior illo effectu & nullo modo dependens ab effectu tanquam à priori, id autem difficile est, & non necessariū admittere. Dico, seclusa authoritate, mihi probabilius esse quod non detur talis passio, sed quod sufficiat ipsamet actio subiectata in Agente, non vero in passio, (vt minus recte videtur Mairius intellexisse me) quæ actio possit denominare & causam agere ac causare & effectum produci, sicut volitio potest denominare, voluntatem volentem & obiectum volitum. Nec refert quod volitio non sit actio nisi Grammaticaliter dicta, (vt infulse opponit hic Mairius huic ipsi exemplo à me ante adducto in Logica) & quod ideo non requiratur vt ei vera passio correspondeat ex parte obiecti, sicut secundum ipsum opus est, vt correspondeat in effectu passio actioni Agentis: nam quod ego dico est quod quemadmodum potest tribuere volitio denominationem volentis & voliti: ita actio possit tribuere denominationem producentis & producti, & quamuis actio sit actio proprie dicta & non grammaticaliter & secundum vocem, tamen nego quod requiratur passionem vllam in termino seu effectu, & asserere oppositum est petere principium.

Hæc est mea propria doctrina, quam tenendo in nullas mihi videor me conicere angustias, sed prorsus existimo nulla ratione posse defendi cum vlla apparentia oppositum; nisi recurrendo ad principia, quæ ipse adduco in nouis Commentariis ad secundum sententiarum; illa enim videntur mihi probabilia.

Ad quod addo hanc meam sententiam nullam prorsus pauci difficultatem spectata ratione, nec eam possi-

cum vlla probabilitate impugnari alia ratione melius, quam si dicatur esse superfluum actionem relationem priorem effectu, quia denominatio illa causantis in causa potest aliunde provenire, & si id ostendatur omnino, melius erit negare actionem præuiam.

Addo vltimè si non detur actio præuia, nullo modo requiri actionem posteriorem effectu, cuius nullus prorsus est vsus.

Tandem Mairius concludit integrum articulum suum quintum contra me nimis laboriose, sed parum vtiliter, nisi fallor, confectum, impugnatione doctrinæ meæ de vnione, quam habeo, q. seq. n. 56. in qua dico vnionem subiecti ad formam esse respectum extrinsecus aduenientem, spectantem ad genus passionis, per quem subiectum mouetur ab efficiente ad aliquam formam.

Mairius contra ait hanc vnionem non spectare ad prædicamentum passionis, nec bene dici à me quod sit respectus per quem subiectum mouetur ab efficiente ad formam. Quod probat quia vnio formalis quæ extrema vniuntur, habet pro extremis solummodo subiectum & formam & præscindit ab Agente, vnde diuersa est à receptione, quæ ponitur in prædicamento Passionis, & respicit agens à qua subiectum recipit formam; quæ quidem inquit distinctio sufficienter colligitur ex diuersis earum formalibus effectibus, quia à passione dicitur subiectum calefactum, per quod significatur habitudo ad agens, sed ab vnione formali caloris cum subiecto dicitur subiectum calidum, non calefactum, in qua denominatione sola exprimitur informatio & receptio; non autem passio, quia cum passio sit actus huius ab hoc, non dicit receptionem formæ quocumque modo, sed vt est in fieri vi agentis, vnio autem denominatur in facto esse, ac in esse quieto absque vilo respectu ad agens: quare non spectat ad Prædicamentum passionis, sed habitus.

Hanc impugnationem breuiter refuto: si vnio qua vniuntur subiectum formæ, non sit receptio, quæ est de genere passionis, debet subiectum habere aliam aliquam receptionem, quæ ergo quid sit illa alia receptio, aut cuius receptio est, non certe ipsius Agentis; sed alicuius quod ab agente recipitur, nihil autem recipit subiectum ab agente, nisi formam, quod habebit simul & semel duas receptiones formæ & duas vniones ad illam, quod est ludicrum: habebit enim vnionem qua vniuntur formæ & quæ manet in esse quieto, desinente actione agentis; & quam negat Mairius esse passionem, & habebit aliam receptionem, quæ est passio, & quæ etiam est vnio ad formam, nam impossibile est intelligere quod subiectum recipiat formam, quin intelligatur eo ipso vniiri formæ.

Cum autem nihil absurdius sit quam ponere huiusmodi duas receptiones in subiecto respectu formæ, satis est ponere vniam tantum vnionem & receptionem quæ quatenus respicit formam absolute & præscindendo ab agente vocatur vnio & ab ea denominatur subiectum habere formam, verbi gratia aqua habere calorem seu esse calidam; quatenus vero illa ipsa vnio terminatur actionem causæ calefacientis, dicitur passio correspondens illi actioni. Mirum autem est, quod Mairius ex diuersis denominationibus & effectibus formalibus concludat diuersitatem realem duarum receptionum, cum ex diuersis denominationibus prouenientibus ab intellectu & voluntate non possit colligi ab vilo Scotista quod distinguantur realiter.

CONCLUSIO IV.

De Passione.

53. **E**X dictis de actione non erit difficile quid sit passio intelligere: vnde supposita doctrina præmissa de actione, breuiter hæc quæstio expedienda est. Itaque si loquamur de passione vt sic, prout comprehendit omne illud, à quo aliquid formaliter habet produci, à quocumque demum producat, siue à causa materiali, siue ab efficiente, siue à finali, per hoc ipsum sufficienter describitur, quod dicatur esse illud, à quo formaliter habet res produci. Si vero loquamur de passione, prout correspondet causæ efficienti, optime describitur esse, id, à quo formaliter habet effectus produci à causa efficiente.

Quid passio vt sic.

Quid passio correspondens actioni efficienti.

Dicti:

Dices: effectus habet produci formaliter ab efficiente per actionem causæ efficientis: ergo si vera esset hæc descriptio, actio esset passio correspondens causæ efficienti.

Respondetur ex suppositione distinctionis actionis & passionis, aut negando antecedens absolute, aut ipsum distinguendo: habet ab ipso formaliter produci, quatenus actio sit forma, à qua proxime & intrinsece sic denominatur produci effectus, nego; quatenus actio est forma, à qua causa efficiens denominatur proxime & intrinsece producere, concedo antecedens, & nego consequentiam.

Et si quæras, cur debeat denominari effectus produci intrinsece ab aliqua forma: Respondetur ex suppositione illa præmissa, id colligi ex eo, quod non sit maior ratio cur debeat denominari intrinsece producens, quam effectus debeat denominari intrinsece productus.

CONCLUSIO I.

Descriptio
passionis
qua produ-
citur for-
ma non
educta.

54. Si detur aliqua passio in termino producto indepen-
dentem à causa materiali ab ea realiter distincta, illa opti-
me describitur esse relatio extrinsecus adueniens subiectata
in termino aut adherens ipsi & terminata ad causam effi-
cientem, à qua habet produci ab ipsa.

Hæc patet, ex dictis de actione, neque alia probatione
indiget, quam quod sufficienter declarat naturam in-
trinsecam istiusmodi passionis. Dixi autem, si detur, pro-
pter dicta quæstione præcedenti in solutione primæ ob-
iectionis n. 45.

CONCLUSIO II.

Descriptio
passionis
à qua produ-
citur for-
ma educta.

55. Si detur aliqua passio ex parte forme, qua producitur
cum dependentia à causa materiali, illa debet esse respectus
extrinsecus adueniens ad causam, à qua producitur, & quia
producitur à duobus causis realiter influentibus, efficiente
scilicet & materiali, debet dicere respectum extrinsecus
aduenientem ad utramque. Hæc est eodem modo certa
quo præcedens, nec indiget alia probatione. Sed difficul-
tas est, an eodem respectu respiciat utramque causam, an
verò vno vnam, & altero alteram.

An effectus
eductus di-
cat duos
respectus
ad agens &
materiam.

Respondendum autem quod si sit effectus, qui non pos-
set produci nec conservari ab vna, nisi concurrente al-
tera, tum eodem respectu utramque respiciat, quia be-
ne potest vnus respectus terminari ad distinctos termi-
nos, & non sunt multiplicanda entia sine necessitate. Si
verò possit respicere vnam causam ex ipsis concurrentem
eodem modo, quin respiciat alteram, tum duobus res-
pectibus, & non vno respicit utramque; quia sicut manere
potest causalitas vnus, non manente causalitate alterius
causæ, ut supponitur, ita manere potest correlatio effe-
ctus ad vnam, non manente correlatione ad alteram, &
consequenter non dicit eandem relationem ad utramque;
& hoc modo philosophandum est de calore producto
in aqua, verbi gratia mediante concursu ignis, quia po-
test conservari in aqua sine concursu ignis, & primo
etiam produci.

CONCLUSIO III.

Quomodo
vno subie-
cto ad for-
mam possit
esse passio.

56. Si non sit aliquid ponendum ex parte forme eductæ,
quo habeas intrinsece produci, passio correspondens actio-
ni agentis erit solum vno recepta in subiecto quod mutatur
ad formam, quæ vnio, ut est talis passio, optime describitur
esse respectus extrinsecus adueniens, per quem subiectum
mouetur ab efficiente ad aliquam formam. Hæc etiam ex di-
ctis clara est & patet prima pars, quia nihil aliud realiter
distinctum ab actione, ex hypothese posita in conclu-
sione, potest assignari, quod sit passio. Patet etiam secun-
da pars, quia optime sic declaratur natura eius, ut di-
stinguitur ab omni alio.

Aduertendum autem quod hæc passio possit diuidi in
passionem, qua mediante patitur ab agente per mutatio-
nem ad formam non eductam; & in passionem per quam
mutatur ab eodem ad formam eductam, quia potest mu-
tari ad utramque, ut patet ex dictis.

57. Quod si quæras, an vnio, per quam mutatur sub-
iectum ad formam non eductam, producat à causa effi-

ciente per actionem illam, per quam dicitur transmutare
illud subiectum.

Respondeo affirmatiue, quia alias non posset dici trans-
mutare illud subiectum, & præterea illa vnio acciperetur
esse independentem à causa efficiente.

*Dices: Vnio sustentatiua, hoc est vnio, per quam subie-
ctum causat materialiter formam, non producit per
actionem causæ efficientis: ergo nec hæc altera vnio, quia
eadem videtur esse ratio de utraque, nec enim videtur esse
maior ratio, cur vnio transmutatiua deberet per actionem
efficientis produci, quam altera vnio, quæ est perfectior,
quandoquidem habeat tam perfecte vnire, & præterea
esse causalitatem materiale respectu forme.*

*Respondeo negando consequentiam, & disparitas est,
quod vnio sustentatiua posset habere dependentiam à
causa efficiente, quamvis non produceretur per actionem
ipsius, quia posset coexistere actioni iuxta dicta supra.
Vnio vero non sustentatiua non posset, quia nisi agens
haberetur actionem ad illam terminatam, non haberetur actio-
nem villo modo; quandoquidem nihil aliud producit
per ipsum, ut supponitur: ergo non dependeret ab actio-
ne ipsius.*

*Si quæras iterum, an vnio non sustentatiua debeat
produci per causalitatem materiale distinctam realiter à
subiecto. Respondeo, quod non, quia ut suppono, impos-
sibile est ipsam produci, nisi in subiecto illo, & conse-
quenter non potest esse iudicium aliquod vnde colliga-
tur quod producat à subiecto per causalitatem distin-
ctam.*

58. *Dices: si non produceretur per causalitatem distin-
ctam, actio causæ efficientis, per quam producitur, esset
prior causalitate materiali, est enim prior quam sit illa
vnio, quæ per ipsam producitur; sed est inconueniens
quod actio efficientis sit prior quam actio materialis, quia
sequeretur quod haberet terminum suum pro illo priori,
& consequenter superflueret causalitas materialis poste-
rior.*

*Respondeo negando sequelam, quia causalitas materiæ
respectu unionis non distinguitur ab ipsamet materiæ;
actio autem non est prior materiæ, ut patet: ergo non est
prior causalitate materiæ.*

*Dices: si causalitas materiæ identificetur materiæ, ergo
causalitas materiæ est prior actione: sed hoc est æque in-
conueniens, ac quod causalitas efficientis sit prior cau-
salitate materiæ.*

*Respondeo distinguendo sequelam maioris: sub deno-
minatione causalitatis, nego; realiter, concedo; & simili-
ter distinguo minorem: est inconueniens, quod esset
prior sub denominatione causalitatis, concedo, realiter &
sine tali denominatione, nego minorem, & nego conse-
quentiam.*

*Dices ergo similiter actio causæ efficientis posset esse
priusquam causalitas materiæ possit poni realiter, licet
non sub denominatione actionis seu causalitatis.*

*Respondeo negando sequelam, quia totum munus istius
actionis est esse positio effectus, seu id à quo agens habet
ponere effectum, & consequenter non debet esse, ante-
quam habeat hanc denominationem: sed ex suppositione
quod causalitas materiæ identificetur ipsi, totum munus
ipsius non est esse ratio formalis ponendi effectum, habet
enim præterea pro munere quiddam potest facere mate-
ria, cui identificatur, & sic potest, & debet poni antequam
habeat illam denominationem.*

Et hæc sufficiant de Passione, ad quam intelligendam
etiam conducent quæ dicuntur secundo Physicorum de
causalitate materiæ, diffus. octaua.

QUÆSTIO V.

Quid sit Quando.

59. Quando est aduerbium temporis, quo solet quæsti-
o quo tempore res aliqua sit, fuerit, vel erit: sed à
Philosophis est translatum ad significandum formam il-
lam, à qua res dicitur coexistere alteri, quia per hoc ad-
uerbium queritur de coexistentia rei; nam cum dicitur
quando aut quo tempore res contingit? idem est hoc, ac
querere

Vnio pe-
quam tras-
mutatur
subiectum
ad formam
producitur
à causa ef-
ficiente.

Vnio non
sustenta-
tiua nequit
produci à
materiæ
per causa-
litatem di-
stinctam.